

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ТА ХАРАКТЕРУ АГРЕСИВНОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Кравченко Т.О.,
СумДПУ ім. А.С. Макаренка

Проблема агресивності в умовах сьогодення є однією з найактуальніших та значних у сучасній психології. Наявність надмірно високої концентрації агресії в суспільстві, відсутність однозначного і адекватного наукового визначення цього складного феномену роблять проблему дослідження агресивності однією з найбільш актуальних у сучасному світі, а також важливим теоретичним і практичним завданням.

У науковій літературі агресія інтерпретується як психічне явище, що виражається у прагненні до насильницьких дій. Серед основних причин агресивності виділяють неправильне виховання, напружений і постійно роздратований психічний стан людини, неблагополучний особистий життєвий досвід, часті фрустрації та ін. [1; 2]

Юнацький вік – етап формування самосвідомості і власного світогляду, етап ухвалення відповідальних рішень, етап людської близькості, коли цінності дружби, любові, інтимній близькості можуть бути першорядними. Вік 18-20 років - це період найбільш активного розвитку етичних і естетичних відчуттів, становлення і стабілізації характеру і, що найважливіше, оволодіння повним комплексом соціальних ролей дорослої людини: цивільних, професійно-трудових і ін. З цим періодом пов'язаний початок «економічної активності» – включення людини в самостійну виробничу діяльність, початок трудової біографії і створення власної сім'ї. [3] Цим зумовлена актуальність дослідження причин та характеру агресивних проявів молоді та можливостей керування ними.

Нами було проведене експериментальне дослідження рівня агресивності в юнацькому віці. Об'єктом дослідження стали студенти СумДПУ ім. А.С. Макаренка, III та IV курсів спеціальності «Практична психологія та англійська мова».

За допомогою методики визначення рівня агресивності Басса-Дарки експериментально було виявлено, що на III курсі студентів із рівнем агресивності вище норми – 4 особи (10%), в нормі – 24 особи (57%) та нижче норми – 14 осіб (33%), а на IV курсі студентів із

рівнем агресивності вище норми – 1 особа (2%), із рівнем агресивності в нормі – 21 особа (60%), із рівнем агресивності нижче норми – 13 осіб (38%). Рівень ворожості в нормі виражений у 27 осіб (77%) на IV курсі і у 29 осіб (69%) на III курсі. За методикою дослідження самооцінки було виявлено, що студентів із адекватною самооцінкою з тенденцією до її завищення більше на IV курсі (28 осіб, 80%), ніж на III курсі (24 особи, 57%). За методикою визначення спрямованості особистості, спрямованість на себе переважає на III курсі (19 осіб, 45%), а на IV курсі студентів із спрямованістю на себе і спрямованістю на діло однакова кількість – 12 осіб (34%). На III курсі студентів із направленістю на діло 11 осіб (26%). Студентів із спрямованістю на спілкування – на III курсі (12 осіб, 29%) і на IV курсі (11 осіб, 32%). На IV курсі студенти майже однаково спрямовані на спілкування, на себе та на роботу. В них присутня вже загальна професійна та особистісна визначеність. За методикою особистісного диференціалу за фактором активності (як прояву агресивності) активність на IV курсі (7,5 балів) нижча, ніж на III курсі (9,64 балів). За опитувальником «Визначення механізмів захисту» на IV курсі домінують такі механізми захисту, як проекція та компенсація, а на III курсі – компенсація та раціоналізація.

Дослідження показало зв'язок рівня та характеру прояву агресивності з рівнем самооцінки, активності особистості, спрямованістю особистості, усвідомлення нею захисних механізмів та володіння нею засобами психоемоційної саморегуляції. Дуже важливо при підготовці психологів та педагогічних працівників особливу увагу слід звернути на адекватність поведінкових проявів, навчати їх засобам саморегуляції, самоконтролю та аналізу свого емоційного стану.

Література:

1. Іванова В.В. Причини та форми агресивної поведінки підлітків // Практична психологія та соціальна робота, №5, 2000.
2. Семенюк Л.М. Психологические особенности агрессивного поведения подростков и условия его коррекции – М., 1996.
3. Столяренко Л.Д. Основы психологии: учебное пособие / Л.Д. Столяренко. – Изд. 18-е. – Ростов н/Д: Феникс, 2007. – (Высшее образование).

Наук. кер. - Кузікова С.Б., к.психол.н., доц.